

APUNT

GENT DEL PAÍS: ELS BOFILL, ELS ROCAFORT I ELS GORINA

José Luis Rodríguez Lara

A Josep Catasús i Bofill *in memoriam***Els Bofill de Viladrau**

Josep Bofill va arribar a Viladrau des de Vic fugint de la pesta i fou el pare de Jacint, a principis del segle XVIII. Jacint Bofill i Comas, nascut cap a l'any 1710, va ser el pare de Jaume Bofill i Salarich i constructor del mas l'Herbolari de Viladrau, edifici popular de la vila. Jaume Bofill i Salarich (1740-1820), dit «el botànic» o «l'apotecari», es va casar tres vegades: amb una Valls, una Pixot i una Noguer. Fou el pare dels Bofill Valls, els Bofill Pixot i els Bofill Noguer. A Salarich la generació última l'anomena «el rebesavi», perquè ho era. Fou apotecari de cambra de Carles III o de Ferran VII.

1. Jacint Bofill Valls engendrà Jacint Bofill i Bassas. Jacint Bofill i Bassas fou anomenat «l'apotecari» i «el regidor» i va engendrar Eusebi Bofill i Bofill. Eusebi Bofill Bofill va ser el pare de Jaume Bofill i Ferro. Jaume Bofill i Ferro (Barcelona, 1893-1968) fou poeta, novel·lista, crític, posseïdor de cultura clàssica, assagista i traductor de Goethe i Proust. Jaume Bofill i Ferro anava cada tarda a l'Ateneu a fer el cafè amb la seva senyora, a qui cavallerosament ajudava sempre a treure's l'abric.

2. Jaume Bofill Noguer, dit «el besavi», procreà Ramon, Josep i Margarida Bofill i Gallés. Ramon Bofill i Gallés (1858-1931) es va casar amb Soledat Pasqual i Llanza, marquesa de Pasqual-Bofill, del mas Noguer, de Viladrau; dentista; fou el fundador de l'Hotel Bofill de Viladrau en 1898. Josep Bofill i Gallés fou dentista de professió; es casà amb Josepa Solà de Rocafort, relacionant així les famílies Bofill i Rocafort, i va tenir Mercè, Josep i Carme Bofill i Solà, fills del mas Rocafort, però ja no ostentaven el cognom Rocafort. Margarida Bofill i Gallés es casà amb el seu cosí Jaume Bofill i Mates, *Guerau de Liost*, i va tenir tres fills.

Mercè Bofill i Solà, l'última filla del mas Rocafort, es casà amb Anton Catasús i Borràs i va ser la mare de deu fills, entre ells Josep Catasús i Bofill, nascut el 1936, el meu gran amic i camarada, mort el 5 d'abril del 2019, marit que fou de Roser Puig i Tintoré. L'amic Josep era un perfecte cavaller i un profund coneixedor de quant Barcelona conté de mèrits artístics i un gran comunicador en diverses llengües. La fotografia mostra el matrimoni de l'Anton i la Mercè acompanyant el cardenal Vidal i Barraquer al mas Rocafort, on els va casar. (Vegeu la fotografia on es veuen els nuvis en companyia del cardenal Vidal i Barraquer i el bisbe de Tarazona, Gomà i Tomàs, després arquebisbe de Toledo, primat d'Espanya i cardenal, en l'àpat del casament.)

3. Joaquim Bofill i Noguer, del mas Noguer, fill de Salarich i de la seva tercera dona, adquirí el mas Rosquelles, de Viladrau. Fou el pare de Jaume Bofill i Mates, el poeta.

Jaume Bofill i Mates (Olot, 1878 - Barcelona, 1933), fill de Joaquim, va cursar estudis al Seminari de Vic, després va fer Dret i exercí l'advocacia, però fou essencialment poeta, amb el pseudònim de *Guerau de Liost*, que amb Eugeni d'Ors i Josep Carner va definir el Noucentisme. Li va interessar l'oratoría i la política i va participar en la Lliga Regionalista, amb Lluís Nicolau d'Olwer;

Mercè Bofill i Solà i Anton Catasús i Borràs, el dia del seu casament, amb el cardenal Vidal i Barraquer, al mas Rocafort

després fundà Acció Catalana. Es casà amb la seva cosina, Margarida Bofill i Gallés, i engendrà Jaume, Joaquim i Joan Bofill i Bofill, veïns de Barcelona, però estiuejants permanents i propietaris a Viladrau. Cap a l'any 1925 va quedar-se vidu i es tornà a casar. Morí sobtadament, jove, d'una angina de pit.

4. Josep Maria Bofill i Pixot (Barcelona, 1860 - Sant Julià de Vilatorrada, 1938), metge i entomòleg, es casà amb Conxita Benessat i va tenir quatre fills i tres filles. Fou membre de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de la ciutat de Barcelona. Va ser col·laborador de Santiago Ramón y Cajal. Entre els fills de Josep Maria i Conxita, per raó d'espai només em referiré a Emili Bofill i Benessat (1907-2000), arquitecte des de 1931. Emili es casà amb la italiana Maria Levi i engendrà Anna i Ricardo Bofill i Levi, arquitectes de fama mundial. Maria Levi fou una gran mecenes de la literatura catalana de postguerra.

Bonfill és un nom procedent del llatí *BONU FILIU* 'bon fill'.

Els Rocafort de Santa Maria d'Oló

Guillem Humbert de Rocafort i el seu fill Bernat van intervenir en la fundació del monestir de Santa Maria de l'Estany. En 1313 els masos de Rocafort, Casademont, l'Alou, la Vila i el Güell van fundar un benefici a la parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer i els Rocafort administraven la justícia en el lloc per encàrrec de la universitat d'Orià. En 1322 els senyors d'Oló venen el mas Rocafort a Ot de Montcada i en 1364 Ot de Montcada el traspassa al monestir de l'Estany. En 1374 l'abat restableix Rocafort a Bernat de Rocafort. En 1473 Gilabert de Rocafort s'alinea amb el rei Joan II (1425-1479) i aconsegueix un títol de petita noblesa. En el segle xv Andreu de Rocafort fou batlle de l'Estany. En 1530 viuen Bernat i Joan de Rocafort.

Entre 1643 i 1650, durant la guerra dels Segadors, es reconstrueixen amb torrelles els quatre cantons del mas i en 1652 Salvador de Rocafort era arxiprest de l'Estany; cessà del càrrec en 1666, just dos anys després que Guillem de Rocafort i Arcàngel Rocabruna dirigissin una tropa formada en aquest lloc per a lluitar contra els francesos. En 1669 Bartomeu Rocafort i Sors casà amb Margarida Planell, «la dama de les Ferradures», dita així perquè en la guerra cavalcava canviant les ferradures dels cavalls per despistar l'enemic, segons diu una llegenda.

El 8 de maig de 1710 el comandant Malafaja disputà amb Josep de Rocafort pel farratge de la cavalleria; quan aquest li oferí espelta en no tenir civada, aquell va manar de segar el blat de Rocabruna i Rocafort. Un any després, Josep de Rocafort dirigia la defensa d'aquests camps contra els francesos, optant per tallar els camins. En 1733 es va reconstruir el mas. En 1747 Pere de Rocafort i Sors es casà amb la pubilla del mas Tortades de Sant Pere de Castanyadell, de Vilanova de Sau. En 1747 Bartomeu de Rocafort es casà amb la pubilla del mas les Ferreres d'Artés.

En 1846 Anton de Rocafort es casà amb la pubilla del mas Casamitjana de Moià i van tenir Ramon i Carme Rocafort i Casamitjana. Ramon es casà amb

Teresa Torrents i no va tenir fills. Ramon va ser tant industrial com pagès, cacic i monàrquic liberal. Era un hisendat de Santa Maria d'Oló amb moltes propietats rurals i urbanes al Moianès i al Bages. El 10 de gener de 1873 es constitueix una societat amb Josep Berenguer i Vilarasau, Josep Berenguer i Caba i Ramon de Rocafort i Casamitjana, propietari del mas les Ferreres. Ramon va comprar el mas Casanoves d'Artés amb la venda de la fusta del mas Rocafort. Fou alcalde d'Artés durant el Sexenni Revolucionari (1868-1874). Va ser diputat provincial pel districte de Moià en 1871-1872 i 1874-1875 i membre de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre entre 1881 i 1884. Després de la restauració borbònica en la figura d'Alfons XII, ingressà en el Partit Conservador i fou novament diputat per Moià (1875-1877), Sallent (1877-1882) i Manresa (1896-1900). Endemés, va ser escollit diputat per Manresa en les eleccions generals de 1884 i per Castellterçol en les generals de quatre legislatures. Ramon va morir vidu com a conseqüència d'una intervenció quirúrgica a Barcelona el 8 de maig de 1901, quan vivia al seu palau de Moià, avui la casa de la vila. La seva herència va ser rebuda per la seva germana Carme. El carrer principal d'Artés és precisament dedicat a Ramon Rocafort.

Carme Rocafort i Casamitjana es casà amb el vidu Josep Solà i Armenteres i tingueren Mercè i Josepa Solà i Rocafort. La Mercè va heretar el mas les Ferreres d'Artés i la Josepa, casada amb Josep Bofill i Gallés, va heretar Rocafort i altres finques. Josepa i Josep engendraren Carme, Josep i Mercè Bofill i Solà. La Carme va rebre el mas Casanova d'Artés, el Josep va rebre el mas Rocafort, el seu molí i altres cases de pagès, a més de finques de Muntanyola, Oló i Oristà. La Mercè va heretar alguns immobles a Barcelona. Entre 1920 i 1931 Josep Bofill i Solà convidava cada estiu el cardenal Vidal i Barraquer i alguns bisbes a passar les seves vacances a Rocafort. En 1950 Manuel Font i Moreu comprà Rocafort i les seves masoveries a Josep Bofill i Solà.

El nom *Rocafort* prové de *roca*, per metonímia 'castell', i *forte* 'fort', equivalent a 'fortificat', 'castell fortificat'.

No es pot confondre el mas Rocafort de Santa Maria d'Oló amb Rocafort de Queralt, Rocafort de Vallbona, a la Segarra, Rocafort, vila del Bages, i Rocafort, vila de València.

Els Gorina de Rocabruna

El mas Rocabruna apareix documentat ja en 1225, i d'aquí endavant. Els seus propietaris, els Rocabruna, participaren activament en la vida política del país en l'àmbit local i general. Els Rocabruna varen desaparèixer d'aquí en 1850.

El pagès de Sabadell Francesc Gorina fundà la família Gorina casant-se amb Gertrudis Morató i tenint Joan Gorina i Morató i més fills. Joan Gorina i Morató (1814-1886) es va casar amb Francesca Pujol i Camps i van tenir Josep, Pere i tres fills més. Joan va introduir la família en l'activitat industrial fundant l'empresa Gorina S.L. en 1835, centrada en el tractament de llanes, filatures i teixits. Gorina presidí el Gremi de Fabricants i la Cambra de Comerç i de la Indústria, formà part de la Junta de l'Escola Industrial i fou vocal de la Junta de Aranceles y Valoraciones de Madrid. Figura com un dels fundadors del Banc

de Sabadell en 1881 i de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, de la qual també fou president.

Josep Gorina i Pujol, hereu de l'empresa tèxtil del seu pare, Joan Gorina, arribà a crear una de les famílies més importants de la indústria sabadellenca; en vigílies de la guerra civil es va fer càrrec de l'empresa, mantenint el seu nom fundacional, *Joan Gorina*, fins que en 1921 la rebatejà com a *Joan Gorina i Fills*. Es va casar amb una filla del també industrial tèxtil Enric Turull i Comadran, Dolors Turull i Sellarès, amb qui engendrà sis fills Gorina Turull.

Pere Gorina i Pujol es va casar amb Isabel Sans i Anglada i procreà Joan Gorina i Sans i altres. Pere va fer la gran Torre Gorina, a la Rambla de Sabadell, en 1889, ja alienada. Durant una estada d'Alfons XIII a la ciutat, aquest va visitar la casa de la vila, les cases barates, el velòdrom i la fàbrica *Joan Gorina i Fills*, on va ser rebut per Josep Gorina i la seva família. Pere va morir en 1925 a la seva casa de la Rambla. L'ajuntament ordenà de posar el seu nom a un carrer de la ciutat.

Joan Gorina i Sans (1875-1954), nascut de Pere Gorina Pujol i Isabel Sans, estudià a Suïssa, va fer fortuna durant la I Guerra Mundial i, ja enriquit, volgué donar-se el gust de tenir un castell com els antics senyors medievals; el somiava i no va parar fins a comprar el mas Rocabruna, del terme de Santa Maria d'Oló, a l'Hospital de Vic i les Germanes dels Pobres en 1918, i allà el seu cunyat, l'arquitecte Eduard Me Balcells i Buigas (1877-1965), aixecà el castell de Rocabruna. Després Gorina va anar afegint al seu patrimoni finques rústiques properes: l'Alou, el Güell, Casademont, la Caseta de la Vila i la Vila. En 1920 el castell de Rocabruna ja estava construït. Però Joan Gorina en gaudí poc, perquè viatjava molt a l'estranger per negocis i perquè va morir en 1954, a setanta-nou anys d'edat. Teresa Duran i Altayó li havia donat quatre filles i cap baró. Josepa, Isabel, Maria Teresa i Roser van arribar a adultes i es van casar. Les filles volien mantenir sencera l'herència del seu pare, però els gendres les pressionaren per vendre i així ho feren. Roser s'havia casat amb el cotoner Manuel Font i Moreu (1902-1968), propietari del mas Rocafort i les seves masoveries des de 1950. Després Font comprà a les seves cunyades Rocabruna i les seves masoveries en 1957. Tenien dos fills, Joaquim i Roser. Després Font deixà estranyament les seves propietats a la seva esposa Roser Gorina i Duran i no al seu fill Joaquim Font i Gorina, administrador d'empreses immobiliàries, el qual, quan va heretar de la seva mare, va alienar ben aviat el patrimoni familiar.

Després el mas i el castell de Rocabruna i les finques properes citades juntament amb el mas Rocafort els va comprar el príncep Saad ben Abdelaziz al Saud, en 1983. Saad apreciava més Rocafort que no pas Rocabruna, ja que no va reparar en l'art eclèctic del palau ni en els magnífics vitralls de colors de l'entrada, obra d'Anton Vila i Arrufat, sota els quals Saad, indiferent, emmagatzemava les collites de gra.

El nom *Gorina* és la forma femenina de *Guarí*, variant de *Garí*, procedent del germànic *Warin*. I en el nom *Rocabruna* Coromines dubta «si hi ha ací algun nom mossàrab o un nom personal d'hagiònims llatinitzats». Podria ser una oposició *Rocafort* 'roca forta' / *Rocabruna* 'roca fosca'.

Bibliografia

- BELL-LLOCH, M^a. «Entrevista a Josepa Solà de Rocafort». *Revista il·lustrada. Jorba*, n.º 48, junio 1913.
- BOFILL, Eugeni; BOFILL, Roser. *Els Bofill de Viladrau*. Barcelona: El Ciervo, 2004.
- FERRER I ALÒS, Ll. *Masies i cases senyoriales del Bages*. Manresa: Angle, 1998.
- ___, Ll. *Pagesos, rabassaires i industrials a la Catalunya Central (segles XVIII-XIX)*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987.
- GALLARDO, Àngels. «Rocafort». *El Periódico*, 15 octubre 1983.
- MORA VERGÉS, Antoni. *Genealogia dels Gorina de Sabadell*. Blogger.com.
- Oló, *un poble, una historia*. Santa Maria d'Oló: Associació Castell d'Oló, 1991.
- «Rocafort». *Dins Enciclopèdia catalana*, vol 12, p. 663.
- RODRÍGUEZ LARA, J. L. *Gent i llocs de l'Estany*. L'Estany: Associació Cultural i Recreativa de l'Estany, 1988.
- TRESSERRA, Mn. Josep. *El castell de Rocabrúna*. Vic, 1920 (1^a ed.) i 1948 (2^a ed.).